

HONTI JÓZSEF

GYERMEKKORI EMLÉKEIM A VASÚTRÓL

A FÜREDI HISTÓRIA című helytörténeti folyóiratban érdeklődéssel olvastam a kiváló hely- és vasúttörténész, Fazekas Miklós MÁV főfelügyelő úr kitűnő tanulmányát, amelyben levéltári és könyvtári adatokra támaszkodva a kutató alaposágával foglalja össze a fenti témát.

Édesapám negyedszázadig – 1940 – 1965 között – volt balatonfüredi állomásfőnök, MÁV főfelügyelőként ment nyugdíjba. Gyermekként élttem át a tanulmányban említett egyes részleteket, személyes emlékeim alapján tudom kiegészíteni azokat.

“A vasutasság részére menekítő vonatokat szerveztek.

Az utolsó ilyen vonat 1945. március 24-én, reggel 6 órakor indult Balatonfüredről, amelyen Honti József állomásfőnök és családja is helyet foglalt.” - írta Fazekas Miklós.

1938-ban születtem, tehát 7 éves voltam 1945-ben. Tapolca felé utaztunk a néhány teher- és személykocsiból álló utolsó vonattal. A Balaton déli partján már a szovjet csapatok voltak, és lőtték az északi partot. Badacsonytomaj térségében kaptunk egy nagy támadást, megálltunk, mert találatot kapott a vonat eleje. Úgy emlékszem, egy Horváth nevű füredi málházó itt halt meg, és a balatonarácsi későbbi állomásvezető, Tóth bácsi is szilánkot kapott a kezébe.

Mi – a vonat utasai, tucatnyian – a közeli országút, (a mai 71-es út) melletti árokban kerestünk fedezéket. Megmenekültünk, a vonatot helyreállították és folytattuk utunkat Tapolca felé.

Vonatunk Tapolcán, a túlsó – Ukk felőli – végen állt meg, és várakozott a továbbindulásra, amikor az állomást légitámadás érte. Egy bomba telibe találta a felvételi épületet, és földig rombolta. Édesapám a megelőző percekben még a forgalmi irodában tárgyalt továbbutazásunk érdekében. Éppen visszaérkezett az állomás nyugati végében álló vonatunkhoz, amikor a végzetes bombatámadás bekövetkezett. A légitámadás idején mi a vonat alatt fekdüztünk, itt kerestünk “menedéket”. Én – mint gyerek – a vonat alól

Jurányi Attila tulajdona

kinézve figyeltem a rakterületen működő légvédelmi ágyúkat, ahogy az égboltra, a repülőgépekre lőnek. A katonák fedezék nélkül dolgoztak, helyezték be a lövedékeket. Pattogtak mellettünk a bazaltkövek, mozgott a vasúti töltés, amikor egy-egy lövedék odajutott.

Életben maradtunk, a jó Istennek és a szerencsének köszönhetően.

Megérkeztünk Zalaegerszegre, ahol az állomáson már egy lőszervonat is állt. Éppen gyalog igyekeztünk a városba, amikor újabb légitámadást kaptunk, a házablakok üvegcserépei hullottak menet közben a fejünkre.

Rokonoknál szálltunk meg, a front itt ért utol bennünket. Itt találkoztunk először oroszokkal, akik a nőket nem bántották, csak a “nyemecki”-ket keresték, na meg zabráltak. A gyerekeket szerették. Emlékszem, az egyik katonától kaptam egy csomó “karandás”-t, ceruzát. A zalaegerszegi Petőfi utcai szállásunk pincéjében szabadították meg az orosz katonák apámat zsebórájától, ami akkor nagy értéknek számított.

Egy-két hetet töltöttünk Zalaegerszegen, majd hazatértünk Füredre.

“Az 1948–1953 közötti időszakban a balatoni vonalon gyakran megfordult a kormányzati különvonat, különböző ünnepeket, rendezvényeket tartottak. Nagyon gyakori vendég volt Balatonfüreden az akko-

ri közlekedési és postaügyi miniszter, Bebrits Lajos. Baráti szálak fűzték Honti József állomásfőnökhöz.” – írta Fazekas Miklós.

Tildy Zoltán köztársági elnök 1946. évi látogatására emlékszem. Különvonattal jött. Nem volt szabad ablakot nyitni az állomás felvételi épületében levő lakásunkban, de azért az üvegen át megfigyeltem.

Bebrits Lajos miniszter is gyakran megfordult Füreden, kormányzati sínautóval vagy autóval jött. Ismeretségünk a 40-es évek végére, az 50-es évek elejére datálódik. A füredi Szívkórház vendége volt, napi postája a minisztériumból a délutáni 6 órás vonattal jött.

Érdekességként jegyzem meg, hogy mi, vasúton élők nemigen használtunk órát, hanem a vonatok érkezése és indulása alapján tájékozódunk az időről.

Előfordult, hogy édesapám engem bízott meg, hogy vigyem le a kórházba a miniszter úrnak a postáját. Szívesen tettem. Volt úgy, hogy a portán adtam le, de az is előfordult, hogy személyesen adtam át a postát. Ilyenkor – emlékszem – egy barackot “nyomott” a fejemre. Szerette a gyerekeket; életem első narancsát is – ami akkor nagy szó volt – tőle kaptam.

Édesapám meghívta otthonunkba, s ezt követően többször járt nálunk. Szüleim beszélgettek, persze én is ott lábatlankodtam. Nagy műveltségű, kedves ember volt, szeretett mesélni. Főleg külföldi élményeit mesélte, az amerikaiakat. Hosszú ideig élt külföldön, Amerikában és a Szovjetunióban is, ahol újságíróként és lapszerkesztőként dolgozott. Amikor 1945-ben Magyarországra érkezett, azt hitte, itt is újságíróként fog dolgozni. Miniszterségét így mesélte nekünk: “Közlekedés. Hát legyen közlekedés.” Talán azért, mert fiatal korában Temesváron volt vasúti tiszt, forgalmista.

Rendkívül választékosan, szépen fogalmazott. Nagyon tájékozott volt az irodalomban, művészetekben, a népek szokásaiban. Jól emlékszem arra a beszédre, amit, a 600 személyes új hajó, a Beloiannisz avatásán mondott a füredi kikötőben 1952-ben. Valóságos irodalmi mű volt, amit a tűző napon, a hajóállomás épülete előtt felállított színpadon mondott el. Szabadon – papír nélkül – beszélt, ami abban az időben nem volt jellemző a szónokokra.

Látogatásain, a szüleimmel folytatott beszélgetések során soha nem volt szó napi, aktuális kérdésekről, a vasútról, vagy pláne a politikáról. Hozzánk kapcsolódni járt. Szüleim soha, semmiféle személyes kérdéssel, kéréssel nem terhelték, nem zavarták. Talán ezért is szeretett hozzánk járni.

Később, már nem miniszterként, hanem zalai országgyűlési képviselőként is ellátogatott hozzánk. Fe-

leségét, leányát és vejét is megismertük.

Amikor a skandináv országokban volt követ, évente írt egy-egy üdvözlő lapot.

Barátságukra jellemző volt, hogy édesapámmal soha nem tegeződött, kölcsönös tisztelet jellemezte kapcsolatukat. Emlékszem, szerette az “Emberek” megszólítást.

“... az Operaháznak volt egy Horgásztanyája, amelynek gondnoka egy korosabb budapesti hölgy volt. Mindenki csak Stanci néninek hívta ... “

Kitűnő üzletasszony volt, nagy társadalmi életet élt. Baráti körébe tartoztak színészek, operaénekesek, balett-táncosok, híres orvosok, festők, újságírók, stb.

Szürke, termésköböl épült vízparti házára ki volt írva: Operaház horgásztanyája. (Az épület a mai Flamingó hotel helyén állt.)

Horgásztég vezetett be a nádasban a vízhez. Megfordult ott Rösler Endre operaénekes és görög származású balett-táncos neje, Halápy János festőművész és neje, aki színésznő és angol szinkrontolmács volt. Járt oda Földvári Ferenc bőrgyógyász orvosprofesszor és neje, Fodor János operaénekes és családja (veje az a Kővári György, Ybl-díjas építész, aki a füredi új vasútállomást és a Déli pályaudvart is tervezte.), a budapesti Rókus Kórház híres sebészprofesszora, Pommersheim Ferenc, (a népszerű “Pomi bácsi”, sokaknak “Pomi Feri”) - és neje. Ők rendszerint az Astoria Szállóban szálltak meg, és sokszor elsétáltak Stanci nénihez.

Gyermekként többször vittem nekik kannában friss tejet. A reggeli vonat 1–2 literes fém kannákban hozta be Örvényesről, Akaliból a friss fejést a termelőktől.

Többször adtunk át nekik egy-egy kannával, amit rendszerint én vittem el.

Stanci nénihez járt az Operaház híres esztétája, Balassa Imre is, az “Operák könyve” szerzője családjával, fiával, Péterrel, aki napjaink híres esztéta-írója.

Emlékszem, hogy együtt örültünk Stanci néniékkel az ifjú Frankl Péter – a később világhírűvé vált zongoraművész – első sikereinek. Péter, Benjamin bácsinak, Stanci néni élettársának unokaöccse volt.

Fürediek is jártak oda, Pataki Attiláékra emlékszem.

Mi úgy kerültünk oda, hogy szolgálati lakásunkhoz ez a vízparti telek volt a legközelebb, ahol fürödhetünk a Balatonban.

Stanci néni vízparti telkén gimnazistaként, egyetem hallgatóként sok híres, érdekes és művelt emberrel találkoztam, akiktől sokat tanultam. Későbbi világnézetem, életvezetésem kialakításában döntő befolyással hatottak ezek az élmények, amelyekre mindig szívesen emlékszem. Hálás vagyok a sorsnak és szüleimnek, hogy Füreden lehettem fiatal !